

วรรณคดี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้มี 4 ตอน ตอนที่ 1 กล่าวถึง การลงทุนทางการศึกษา ตอนที่ 2 กล่าวถึง การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน ตอนที่ 3 กล่าวถึง การศึกษาก่อนประถมศึกษา หรือ อนุบาลศึกษา และตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะใช้เป็นแนวทาง ในการวิเคราะห์ข้อมูลการลงทุนของโรงเรียนอนุบาลเอกชนต่อไป

ตอนที่ 1 การลงทุนทางการศึกษา

การพัฒนาประเทศส่วนใหญ่ โดยเฉพาะประเทศที่พัฒนาแล้ว ได้ให้ความสำคัญในการ พัฒนาเศรษฐกิจ มีการเน้นการเพิ่มขึ้นของรายได้ประชากรต่อคน โดยเชื่อว่าเมื่อรายได้ประชากร ต่อคนสูง เศรษฐกิจจะดี มีผลทำให้ประชากรอยู่ดีกินดี และประเทศได้พัฒนามากยิ่งขึ้น ต่อมา เมอร์ด็ล (Myrdel)¹ พบว่า การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมิได้มีผลมาจากการลงทุนทาง วัตถุเพียงอย่างเดียว แต่เป็นการลงทุนในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์ โดยมีการศึกษาเป็น องค์ประกอบสำคัญประการหนึ่ง เพราะการศึกษามิได้มุ่งให้ประชากรรู้หนังสือเพียงอย่างเดียว แต่ยังสามารถอบรมมโนสำนึกของประชากรให้มีความคิดเห็นเป็นของตนเอง รู้จักเหตุ รู้จักผล รู้จักแก้ปัญหาด้วยสติปัญญา เป็นคนมีระเบียบวินัย และมีความเสียสละเพื่อประโยชน์ของส่วนรวม จากการวิจัยของชูลส์ (Schultz)² และเดนิสัน (Denison)³ ก็พบว่า การศึกษาไม่เพียงแต่ให้

¹ Gunnar Myrdel, "An Inquiry into the Poverty of Nations," Asian Drama New York : Pantheon 1968:26.

² Theodore W. Schultz, "Investment in Human Capital," American Economic Review, 51 (March, 1961): 1-17.

³ E.F. Denison, The sources of Economic Growth in the United State and the Alternatives Before Us. New York: Committce for Economic Development 1982.

ประโยชน์เฉพาะผู้เรียนเท่านั้น ยังมีความสำคัญต่อพัฒนาการทางด้านเศรษฐกิจ และสังคมอีกด้วย ฉะนั้นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งที่จะทำให้ประเทศพัฒนาได้ก็คือ "การลงทุนทางการศึกษา"⁴

เมื่อพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาประเทศ พบว่า ประเทศที่พัฒนาแล้วจะมีการลงทุนทางการศึกษามากกว่าด้านอื่น ๆ⁵ เช่น ประเทศญี่ปุ่น ในปี พ.ศ. 2521 มีงบประมาณสำหรับการศึกษาร้อยละ 5.4 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (G.N.P.) ในขณะที่มีงบประมาณด้านทหารเพียงร้อยละ 0.09 ของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (G.N.P.) เท่านั้น หรือ ถ้าเปรียบเทียบค่าใช้จ่ายทางการศึกษากับผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (G.N.P.) ระหว่างประเทศที่พัฒนาแล้ว และประเทศกำลังพัฒนา⁶ ในปี ค.ศ. 1960, 1965, 1970 และ 1976 ประเทศที่พัฒนาแล้ว มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เป็น 46.7, 88.2, 143.5 และ 318.1 พันล้านเหรียญอเมริกัน คิดเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เท่ากับ 4.0, 5.2, 5.6 และ 6.0 ตามลำดับ ส่วนในประเทศกำลังพัฒนา มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเพียง 4.5, 8.4, 15.1 และ 48.1 พันล้านเหรียญอเมริกัน คิดเป็นร้อยละของผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ เท่ากับ 2.3, 3.2, 4.0 และ 4.8 ตามลำดับ ซึ่งจะเห็นได้ว่า ในประเทศที่พัฒนาแล้วนั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของการลงทุนทางการศึกษามาก

⁴ ภิญ โสธร และคณะ, การลงทุนเพื่อการศึกษา, หน้า 1.

⁵ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, เอกสารการประชุมคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 16/2522 วันจันทร์ที่ 19 พฤศจิกายน 2522 หน้า 24.

⁶ Unesco Statistical Year Book, 1980 อ้างใน ชนิตา รัชพลเมือง การศึกษาเพื่อการพัฒนา (กรุงเทพมหานคร: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 79.

การลงทุนทางการศึกษาก็เช่นเดียวกับการลงทุนในโครงการอื่น ๆ ที่จำเป็นต้องคำนึงถึงผลตอบแทน และต้นทุนของโครงการ โครงการที่มีอัตราผลตอบแทนสูง ความต้องการลงทุนก็จะมากตามไปด้วย แต่อัตราผลตอบแทนขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น อุปสงค์ (demand) และอุปทาน (supply) ของบริการนั้น หรือประสิทธิภาพของการบริหาร ในเรื่องของประสิทธิภาพนั้น นักเศรษฐศาสตร์มีความเห็นว่า การจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงผลตอบแทนในลักษณะ Benefit/Cost Analysis⁷ เพื่อประกอบการตัดสินใจในการลงทุนทางการศึกษา การนำเอาค่าใช้จ่ายทางการศึกษามาเปรียบเทียบกับผลที่ได้รับ จะนำไปสู่การพยายามหาทางออกว่า การลงทุนอย่างไรจึงจะได้รับผลตอบแทนสูงสุด ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพนั่นเอง ฉะนั้น ผู้บริหารการศึกษา หรือโรงเรียนจึงควรเอาใจใส่ควบคุม ติดตามการปฏิบัติงาน และการประเมินผลตอบแทน เพื่อให้แน่ใจว่าได้ใช้จ่ายไปอย่างเหมาะสม⁸ การพิจารณาผลตอบแทนจากการลงทุนทางการศึกษา จึงกลายเป็นแนวความคิดสำคัญในการพิจารณาการลงทุนจัดตั้ง และการบริหารโรงเรียน

เมื่อพิจารณาการจัดการศึกษาในแง่ของการลงทุน นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านในประเทศต่าง ๆ เช่น แฮนเซน (Hansen) เบคเกอร์ (Becker) และฮานอค (Hanoch) ในประเทศอเมริกา บลาจ (Blaug) ในอังกฤษ และ คาร์นอย (Carnoy) ในลาตินอเมริกา⁹ ได้แสดงให้เห็นว่าผลตอบแทนที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษามีค่าสูงกว่าผลตอบแทนจากการลงทุนในด้านอื่น ๆ ผลตอบแทนที่ได้จากการศึกษานั้น มีหลายรูปแบบด้วยกัน มีทั้งในรูปแบบที่เป็นตัวเงิน และไม่เป็นตัวเงิน และในลักษณะที่เป็นผลตอบแทนทางตรง หรือทางอ้อม

⁷ ฤทัย บุญประเสริฐ, "การวางแผนทางการศึกษา" ประชากรศึกษา ปีที่ 35 2528 หน้า 11.

⁸ สวัสดิ์ สุคนธ์รังสี, "ระบบราชการ: ปัญหาความสัมพันธ์กับภาคเอกชน," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์ ปีที่ 25 ฉบับที่ 1 เดือนมกราคม 2528, หน้า 27.

⁹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ค่าใช้จ่ายและการลงทุนในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยเอกชน 2528, หน้า 6.

ก็ได้ ดังที่ เฮสจี แซฟเฟอร์ (H.G. Schaffer)¹⁰ ได้กล่าวถึงรูปแบบของผลตอบแทนจากการลงทุนว่า ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการศึกษานั้น ผู้จ่ายอาจไม่ได้หวังผลตอบแทนที่เป็นเงินอย่างเดียว แต่ผู้จ่ายอาจหวังผลตอบแทนทางอื่น เช่น การยอมรับนับถือ และการมีชื่อเสียง ซึ่งคล้ายกับความเห็นของ อุทัย บุญประเสริฐ¹¹ ที่ว่า ผลที่ได้จากการลงทุนทางการศึกษาจะเกิดในรูปแบบผลตอบแทนโดยตรง (Direct Benefit) เช่น ตัวเงิน รายได้ (Income) ตลอดจนผลตอบแทนอื่น ๆ และอีกอย่างหนึ่งคือ ผลตอบแทนทางอ้อม (Indirect Benefit) เช่น เกียรติ และความภาคภูมิใจ และ อัมพร วิจิตรพันธ์¹² ก็ได้กล่าวถึงผลตอบแทนทางการศึกษาว่าเป็นผลที่ได้คืนมาจากการที่ลงทุนไปในการศึกษาทั้งที่เป็นเงิน เช่น เงินเดือนแก่ผู้รับการศึกษา กำไรแก่เจ้าของโรงเรียนเอกชน หรือสิ่งของอย่างอื่น รวมทั้งผลตอบแทนทางจิตใจ เช่น ปริญญาบัตร ยศ ตำแหน่ง ชื่อเสียง ความเชื่อถือ ศรัทธา ความชำนาญ เป็นต้น ที่ตกแก่ผู้ได้รับการศึกษา ประเทศชาติ และสังคม ซึ่งการศึกษาจะมองไม่เห็นผลได้เป็นตัวตน เหมือนกับสินค้าที่ขายได้กำไร จะทำให้ยากแก่การคำนวณหาผลตอบแทนนี้ ซึ่งบางคนเห็นว่าการศึกษาไม่มีผลตอบแทน ความจริงแล้วผลตอบแทนบางอย่างก็สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ (monetary benefits) แต่บางอย่างก็ไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ (non-monetary benefits)

¹⁰H.G. Schaffer, อ้างใน พงุทธิ์ ศิริบรรณพิทักษ์, "การศึกษา : บทวิเคราะห์เชิงเศรษฐศาสตร์," พัฒนศึกษากับการพัฒนาประเทศ (กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาสารัตถศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528), หน้า 2.2.2.

¹¹อุทัย บุญประเสริฐ, "การวางแผนการศึกษา," ประชากรศึกษา, หน้า 11.

¹²อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา, เศรษฐศาสตร์การศึกษา และการวางแผนกำลังคน. (กรุงเทพมหานคร: กิ่งจันทร์การพิมพ์, 2525), หน้า 51.

ผลตอบแทนทางการศึกษาอาจแบ่งออกเป็น 2 ประเภทใหญ่ ๆ จำแนกตามผู้ที่ได้รับผลตอบแทน คือ ผลตอบแทนทางสังคม และผลตอบแทนส่วนบุคคล¹³ ผลตอบแทนทางสังคม (Social benefit) เป็นผลตอบแทนที่สังคมส่วนรวมได้รับจากการลงทุนทางการศึกษา เช่น เมื่อประชาชนมีการศึกษาสูงขึ้น มีงานทำมากขึ้น ผลผลิตของประเทศเพิ่มขึ้น ทำให้จำนวนคนว่างงาน อาชญากร และขอลาคนน้อยลง รัฐบาลสามารถลดค่าใช้จ่ายในโครงการสังคมสงเคราะห์ และการปราบปรามอาชญากรรม รวมทั้งสามารถเก็บภาษีจากผู้จบการศึกษาแล้ว ออกทำงานได้มากขึ้น ผลตอบแทนส่วนบุคคล (Private benefit) เป็นผลตอบแทนที่ผู้สำเร็จการศึกษาและครอบครัวของเขาได้รับในรูปเงินเดือน ค่าจ้าง หรือผลได้อื่น ๆ รวมทั้งความสุขใจ เพราะมีรายได้เพียงพอที่จะอำนวยความสะดวกสบายแก่ตนเอง และครอบครัว

จากแนวความคิดว่าการศึกษาคือการลงทุนอย่างหนึ่ง สิ่งที่ต้องแกการสนใจในแง่เศรษฐศาสตร์ คือ การวัดผลตอบแทนสุทธิในการลงทุน โดยเฉพาะการวัดผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินนั้น จะมีกระแสเงินสดออก (การลงทุน) เป็นเริ่มแรก (มีแรก) คิดตามด้วยกระแสเงินสดเข้า (ผลตอบแทน) ในปีต่อมาเป็นเวลาหลายปี ปัญหาพื้นฐานในการวัด และการเปรียบเทียบผลประโยชน์ของโครงการลงทุนของหน่วยธุรกิจอย่างหนึ่ง คือ การประเมินมูลค่าของกระแสเงินสดเข้าที่เกิดขึ้นในระยะเวลาดังกัน ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับแนวความคิดของการคิดอัตราส่วนลด และมูลค่าปัจจุบัน

ก่อนที่จะมีการลงทุนในโครงการใด จึงจำเป็นต้องมีการวางแผนวิเคราะห์โครงการเสียก่อน เพื่อช่วยการตัดสินใจเลือกโครงการที่ดี ที่สามารถปฏิบัติได้จริง และเมื่อมีการปฏิบัติแล้ว จะให้ผลตอบแทนคุ้มค่า ซึ่งต้องอาศัยเกณฑ์การตัดสินใจเพื่อการลงทุน ซึ่งมีอยู่ 3 เกณฑ์ต่อไปนี้¹⁴

¹³The Carnegie Commission on Higher Education. Higher Education: Who Pay ? Who Benefit? Who should Pay? (New York : McGraw-Hill, 1973), p. 71.

¹⁴Steve L. Barby, Cost-Benefit Analysis and Manpower Programs (Lexington: D.C. Heath & Company, 1972), p.11.

1. ผลตอบแทนมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Present Value of Net Benefit) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$\sum_{t=0}^n B_t - C_t / (1+i)^t$$

2. อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$\sum_{t=0}^n B_t - C_t / (1+r)^t = 0$$

3. อัตราผลตอบแทนต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio) ซึ่งคำนวณได้จากสูตร

$$\sum_{t=0}^n B_t / (1+i)^t / C_t (1+i)^t$$

โดยกำหนดให้

B_t = ผลตอบแทนในปีที่ t

C_t = ต้นทุนในปีที่ t

n = จำนวนปีที่ทำการวิเคราะห์

i = อัตราดอกเบี้ย หรือค่าเสียโอกาสของทุน
(Social discount rate)

r = อัตราส่วนลด (rate of return)

เนื่องจากผลตอบแทน (ผลได้) และค่าใช้จ่าย (ผลเสีย) มีลักษณะเป็นกระแสรายจ่าย (flow of cost) และกระแสรายได้ (flow of income) ซึ่งต่างวาระกัน ผู้ลงทุนจะมีความรู้สึกว่ารายได้ที่ได้รับในปีแรก มีค่าไม่เท่ากับรายได้ที่ได้รับในปีที่สอง ที่สาม . . . หรือในอนาคต ดังนั้น เพื่อที่จะทำการเปรียบเทียบกระแสรายได้ และรายจ่ายที่เกิดขึ้นในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงต้องมีการคำนวณมูลค่าของเงินดังกล่าวให้ออกมาเป็นมูลค่าปัจจุบัน แนวความคิดในเรื่องของการคิดดอกเบี้ยทบต้น และการคิดอัตราส่วนลดนั้น จึงใช้มากในทุกด้านของธุรกิจ และเศรษฐศาสตร์

การคิดดอกเบี้ยทบต้น (Compound Interest) ซึ่งเป็นการคำนวณมูลค่าของเงิน ทั้งผลตอบแทน และต้นทุน ในอดีตให้เป็นปัจจุบัน

ให้ P = เงินต้น

i = อัตราดอกเบี้ย

I = จำนวนดอกเบี้ย

CV = ดอกเบี้ยทบต้นในปลายปีที่ n

ดอกเบี้ยทบต้น = เงินต้น + ดอกเบี้ย

$$CV = P + I$$

$$= P + iP$$

ดอกเบี้ยทบต้นปลายปีที่ 1 = $P(1+i)$

ดอกเบี้ยทบต้นปลายปีที่ 1 จะกลายเป็นเงินต้นของปีที่ 2

$$CV = P + I$$

$$= P(1+i) + iP(1+i)$$

$$= P(1+i)(1+i)$$

ดอกเบี้ยทบต้นปลายปีที่ 2 = $P(1+i)^2$

ดอกเบี้ยทบต้นปลายปีที่ 2 จะเป็นเงินต้นของปีที่ 3

$$\begin{aligned}
 CV &= P + I \\
 &= P(1+i)^2 + iP(1+i)^2 \\
 &= P(1+i)^2 (1+i)
 \end{aligned}$$

$$\text{ดอก เบี้ยทบต้นปลายปีที่ 3} = P(1+i)^3$$

ดังนั้น ดอกเบี้ยทบต้นจึงเขียนออกมาเป็นสมการ ได้ดังนี้ คือ

$$CV = P(1+i)^n$$

นั่นคือ เงินที่ลงทุนไป P บาท โดยคาดว่าจะได้ผลตอบแทน i ในปลายปีที่ n จะได้รับเงิน $= P(1+i)^n$

ตัวอย่าง นำเงินไปฝากธนาคาร 100 บาท ได้รับผลตอบแทน หรือ อัตราดอกเบี้ย 5% ต่อปี

$$\begin{aligned}
 \text{ปลายปีที่ 1 จะได้รับเงิน} &= P(1+i) \\
 &= 100 \left(1 + \frac{5}{100}\right) \\
 &= 100 \times 1.05 \\
 &= 105 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

$$\begin{aligned}
 \text{ปลายปีที่ 2 จะได้รับเงิน} &= P(1+i)^2 \\
 &= 100 \left(1 + \frac{5}{100}\right)^2 \\
 &= 100 (1.05)^2 \\
 &= 110.25 \text{ บาท}
 \end{aligned}$$

ในการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายลงทุน ด้านอาคาร สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ มีวิธีการคำนวณหลายวิธี เช่น

1.1 ตามแนวทางของกระทรวงการคลัง¹⁵ โดยให้ค่าใช้จ่ายของอาคาร สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ เท่ากับค่าเสื่อมราคาแบบเส้นตรง หมายความว่า ค่าเสื่อมราคาเฉลี่ยเท่ากันทุกปี ตามจำนวนปีของอายุการใช้งาน¹⁶

$$\text{สูตร} \quad \text{ค่าเสื่อมราคา} = \frac{\text{ราคาของอาคาร}}{\text{อายุการใช้งาน}}$$

ซึ่งกระทรวงการคลังได้กำหนดมาตรฐานอายุการใช้งาน ดังนี้

อาคารตึก	อายุการใช้งานประมาณ	40 ปี
อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้	อายุการใช้งานประมาณ	30 ปี
อาคารไม้	อายุการใช้งานประมาณ	20 ปี
ครุภัณฑ์	อายุการใช้งานประมาณ	5-10 ปี

1.2 ตามวิธีการของ มาร์ค บลาว์ (Mark. Blaug) โดยให้ค่าใช้จ่ายของอาคาร สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ เท่ากับค่าเช่ารายปี เป็นมูลค่าประเมินในการใช้ทรัพย์สินต่อปี

$$\text{สูตร} \quad R = \frac{C \times r}{(1+r)^t - 1} + C \times r$$

$$R = \text{มูลค่าประเมินในการใช้ทรัพย์สินต่อปี}$$

$$C = \text{มูลค่าเป็นตัวเงินฝากประจำ}$$

$$r = \text{อัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ}$$

$$t = \text{อายุการใช้งานของทรัพย์สิน}$$

¹⁵ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, ข้อเสนอแนวนโยบายค่าธรรมเนียม การเรียนสูงสุดของโรงเรียนราษฎร์สายสามัญ. (กรุงเทพมหานคร: ศูนย์พัฒนานโยบายการศึกษา, มปป.) หน้า 6.

¹⁶ สมคิด แก้วสนธิ, เศรษฐศาสตร์ประยุกต์ การจัดการธุรกิจ. (กรุงเทพมหานคร: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2528) หน้า 65.

คณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงการก่อสร้างของส่วนราชการ และถาวรวัตถุของประเทศ (กปส.) ได้กำหนดมาตรฐานอายุการใช้งาน โดยแตกต่างจากของกระทรวงการคลัง ดังนี้

อาคารตึก	อายุการใช้งานประมาณ	50 ปี
อาคารครึ่งตึกครึ่งไม้	อายุการใช้งานประมาณ	25 ปี
อาคารไม้	อายุการใช้งานประมาณ	20 ปี
ครุภัณฑ์	อายุการใช้งานประมาณ	3-15 ปี

1.3 ตามวิธีการของนักธุรกิจทั่วไป โดยให้ค่าใช้จ่ายของอาคาร สิ่งก่อสร้าง และครุภัณฑ์ เท่ากับค่าเสียโอกาส หากเจ้าของจะขายอาคารดังกล่าว แล้วนำเงินไปฝากธนาคาร ซึ่งคิดเป็นอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำ

ส่วนการคำนวณค่าใช้จ่ายของที่ดิน ก็ใช้วิธีหาค่าเสียโอกาสในรูปของค่าเช่าต่อปีของแต่ละโรงเรียน เพื่อขจัดปัญหาการประเมินอาคารของที่ดินสูง หรือต่ำกว่าสภาพความเป็นจริง ราคาที่ดินนอกจากจะขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ แล้วยังขึ้นอยู่กับสถานที่ตั้งอีกด้วย

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชน

การจัดการศึกษาของโรงเรียนเอกชนนั้น นวลทิพย์ ควบ¹⁷ กล่าวว่า เป็นกิจกรรมการศึกษาที่เอกชน หรือคณะบุคคลเป็นผู้จัด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อประโยชน์อันจำกัดสำหรับบุคคลเฉพาะกลุ่ม และทรัพยากรที่ใช้ในการจัดไม่ว่าจะเป็นบุคคล ทุนทรัพย์ หรือวัสดุอุปกรณ์ จะต้องมาจากภาคเอกชนเป็นหลัก ฉะนั้นการลงทุนจัดการศึกษาของเอกชนนั้น ผู้ประกอบการจะต้องมีงบประมาณในการลงทุน และดำเนินการ เช่น มีที่ดิน อาคารเรียน อุปกรณ์การเรียนการสอน เครื่องเขียนแบบพิมพ์ เงินเดือนสำหรับครู และบุคลากร และสิ่งต่าง ๆ ที่ต้องใช้ในการดำเนินงาน ฉะนั้น การที่รัฐส่งเสริมให้เอกชนช่วยจัดการศึกษา จึงเป็นการแบ่งเบาภาระในการจัดการ

¹⁷ นวลทิพย์ ควบ, เศรษฐศาสตร์การศึกษา (กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2527), หน้า 118.

ศึกษาของรัฐ และเป็นภาระระดมทรัพยากรภาคเอกชนเพื่อช่วยจัดการศึกษา คณะกรรมการ
การวางแผนฐาน เพื่อปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอหลักการจัดการศึกษา เอกชนที่พึงประสงค์ไว้ว่า
รัฐเป็นผู้จัดการศึกษาภาคบังคับให้ทั่วถึง และให้เปล่า และให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการ
ศึกษาในระดับที่ไม่ใช่ภาคบังคับ ได้แก่ การศึกษาก่อนการศึกษาภาคบังคับ มัธยมศึกษา
อาชีวศึกษา การศึกษาพิเศษต่าง ๆ และอุดมศึกษา ยกเว้น การฝึกหัดครู โดยมีเงื่อนไข
ว่าจะต้องอยู่ในความควบคุมของรัฐ และไม่มุ่งหากำไรเป็นที่ตั้ง ส่วนการศึกษาภาคบังคับ
ก็จะให้โรงเรียนเอกชนจัดลดลง โดยให้โรงเรียนที่มีอยู่แล้ว เปิดรับนักเรียนมากขึ้น เป็นต้น
การที่รัฐยอมให้เอกชนจัดการศึกษาดังกล่าว เพื่อให้มีการช่วยเหลือกันระหว่าง รัฐ และ เอกชน
แต่เพื่อให้การจัดการศึกษาของ เอกชน เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และมีคุณภาพดี คณะกรรมการ
วางแผนฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา จึงได้เสนอหลักการไว้ว่า รัฐควรจัดให้สถานศึกษา เอกชน
ทุกระดับ ทุกประเภท มีความคล่องตัวในการบริหารงาน และการพัฒนาทางด้านวิชาการภายใต้
การควบคุม และส่งเสริมของรัฐ ส่งเสริมสถานศึกษาในด้านวิชาการ เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพดี
ลดการช่วยเหลืออุดหนุนสถานศึกษาในด้านการเงิน และมีการประกันสิทธิ และสวัสดิการให้กับครู
สถานศึกษา เอกชนให้ทัดเทียมกับครูของรัฐ¹⁸ เป็นต้น

ในทางปฏิบัตินั้น สถานศึกษา เอกชนอยู่ในความควบคุมของสำนักงานคณะกรรมการ
การศึกษา เอกชน กระทรวงศึกษาธิการ ภายใต้พระราชบัญญัติโรงเรียนเอกชน โรงเรียน
เอกชนในปัจจุบันมีลักษณะแตกต่างกัน ทั้งทางด้านหลักสูตร การเรียนการสอน ขนาดการจัดการ
คุณภาพของครู อัตราค่าเล่าเรียน ตลอดจนอุปกรณ์อื่น ๆ ที่ใช้ในการศึกษา ซึ่งส่งผลให้
สถานศึกษา เอกชนที่มีอยู่นั้น มีคุณภาพแตกต่างกัน อันเป็นผลให้เกิดการ เลือกสถานที่ศึกษา
กันมากขึ้น ผู้ปกครองส่วนใหญ่ก็ต้องการที่จะส่งบุตรหลานของตน เข้าใน โรงเรียนเอกชน
ที่มีคุณภาพดี แม้ว่าจะเสียค่าเล่าเรียนค่อนข้างสูงก็ตาม แต่ก็ยังมีโรงเรียนคุณภาพต่ำ และหวัง
ผลกำไรจากการจัดการศึกษา โรงเรียนทั้งสองประเภทดังกล่าวก็ยังสามารถดำรงกิจการอยู่ได้

¹⁸ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, "การศึกษาเอกชน," การศึกษาเพื่อชีวิต และ
สังคม (4 มกราคม 2521), หน้า 1.

เนื่องจากรัฐมีงบประมาณจำกัด ไม่สามารถจัดการศึกษาได้ทั่วถึง และต้องควบคุมคุณภาพของ โรงเรียนจำนวนมาก แม้จะมีคุณภาพไม่ดีพอก็ยังสามารถดำรงอยู่ได้ หรือเป็นเพราะ โรงเรียน เอกชน เหล่านั้นตั้งอยู่ในทำเลที่เหมาะสม หรือสามารถจัดคุณภาพได้ดีทัดเทียมกับโรงเรียนของ รัฐบาล แม้จะเก็บค่าธรรมเนียมสูง ก็เป็นที่นิยมของผู้ปกครอง

เมื่อรัฐบาลได้ขยายการจัดการศึกษา มีผลกระทบต่อโรงเรียนอนุบาล เอกชนที่มีคุณภาพ ต่ำ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจาก คุณภาพของผู้ประกอบการ ครูและบุคลากร นักเรียน หรือผู้ปกครอง¹⁹ ผู้ประกอบการโรงเรียนเอกชนที่มีรายได้ลดลง มีการลดค่าใช้จ่ายโดยการ จ้างครูในอัตราต่ำ และลดสวัสดิการต่าง ๆ หรือให้ครูออกไป²⁰ แต่การที่โรงเรียนรัฐบาลเพิ่มขึ้น ยังไม่สามารถรับนักเรียนอยู่ในโรงเรียน เอกชนคุณภาพต่ำได้หมด นักเรียนอีกส่วนหนึ่งจำเป็นต้อง เรียนอยู่ในโรงเรียนเอกชน ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่มีคุณภาพต่ำต่อไป

ส่วนโรงเรียนที่มีคุณภาพดี หรือสนองความต้องการของผู้ปกครอง ไม่ได้ได้รับความ เคียดร้อนจากการขยายการจัดการศึกษาของรัฐบาล สามารถดำรงอยู่ได้โดยไม่มีปัญหา ด้านจำนวน ผู้ที่มาเข้าเรียน แต่จะมีปัญหาเรื่องการถูกควบคุมค่าเล่าเรียน ซึ่งเก็บได้ในอัตราที่จำกัด และมี อุปสรรคในการที่โรงเรียนจะปรับปรุงคุณภาพให้ดียิ่งขึ้น²¹

กิจการของโรงเรียนเอกชนนั้น ดำรงอยู่ได้ด้วยเงินทุนของเอกชน แต่ดำเนินการ เพื่อจัดบริการสาธารณะ (Public Services) ในการให้การศึกษาแก่ประชาชน และเพื่อ แสวงหาผลกำไรจากเงินทุนในรูปของสถาบันธุรกิจ (Business Organization) เพื่อให้

¹⁹ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, เรื่องเดียวกัน, หน้า 6.

²⁰ อัมพร วิจิตรพันธ์ และอัญชลี ค้อคงคา, เศรษฐศาสตร์การศึกษา และการวางแผน กำลังคน, หน้า 24.

²¹ คณะกรรมการการปฏิรูปการศึกษา, "การศึกษาเอกชน," การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม, หน้า 7.

กิจการโรงเรียนดำรงอยู่ และพัฒนาก้าวหน้าขึ้นตามสมควร²² ผลตอบแทนจากการลงทุนของโรงเรียนเอกชนนั้น บัจจัย บุนนาค²³ เห็นว่า เอกชนไม่ได้แสวงหากำไรสูงสุดตามทฤษฎีเศรษฐศาสตร์เกี่ยวกับผลกำไรสูงสุด (Maximized profit) แต่ลงทุนเพราะมีความรับผิดชอบต่อสังคม

ค่าใช้จ่ายของโรงเรียนเอกชนนั้น จำแนกได้ 2 ประเภท คือ

1. ค่าใช้จ่ายดำเนินการ (recurring expenditure) เป็นค่าใช้จ่ายประจำวันที่จะให้การเรียนการสอนดำเนินไปตามปกติ ไม่มีการขยายงาน เป็นการรักษาสถานภาพเดิม โดยจ่ายเป็นค่า

- เงินเดือนครู อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ธุรการ ซึ่งใช้มากที่สุด ประมาณ 80% ของค่าใช้จ่ายดำเนินการทั้งหมด

- ค่าจ้างนักรักษาโรง คนสวน คนงาน และพนักงานต่าง ๆ

- ค่าใช้สอยสำหรับเป็นค่าพาหนะเดินทาง ค่าเช่าที่พัก และเบี้ยเลี้ยงในการไป

วิจัย และไปสอน

- ค่าตอบแทน เป็นค่าจ้างสอนพิเศษ

- ค่าวัสดุ เช่น ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์

- เงินอุดหนุน เป็นเงินอุดหนุนการวิจัย การดำเนินงานสมาคมทางการศึกษา

- รายจ่ายอื่น ๆ

2. ค่าใช้จ่ายลงทุน (capital expenditure) เป็นค่าที่ดินสิ่งก่อสร้างและครุภัณฑ์ เพื่อให้แก่นักเรียนมีที่เรียน และสิ่งประกอบอาคารเรียน จะเป็น

²²รัตนดา ตั้งกิจจาวิสุทธิ, "อัตราผลตอบแทนในการลงทุนของโรงเรียนราษฎร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2518-2520," (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ ภาควิชาบัณฑิตศึกษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2525), หน้า 6.

²³บัจจัย บุนนาค, อ่างใน ภิญญู สาธิต และคณะ, การลงทุนเพื่อการศึกษา หน้า 53.

- ค่าที่ดินสิ่งก่อสร้าง
- ค่าครุภัณฑ์ เช่น โต๊ะ เก้าอี้ เครื่องเฟอร์นิเจอร์ประกอบอาคาร ตู้

โทรทัศน์ ฯลฯ

นอกจากค่าใช้จ่ายดังกล่าวแล้ว มีบางโรงเรียนที่ไม่มีเงินพอจะลงทุนเอง ก็จะไปเช่าที่ดิน หรืออาคารเรียนจากผู้ที่ได้ล้มเลิกกิจการไป ซึ่งมีอยู่ไม่น้อยในปัจจุบัน สาเหตุส่วนใหญ่ก็เนื่องมาจากรายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย จึงทำให้โรงเรียนเหล่านั้นไม่สามารถดำเนินกิจการต่อไปได้ โรงเรียนที่ดำเนินกิจการอยู่แล้ว ถ้าจะดำเนินกิจการต่อไป ก็จำเป็นต้องมีผลตอบแทนทางด้านการเงิน เพราะในทางปฏิบัติแล้ว การบริหารโรงเรียนเอกชนมีลักษณะเป็นธุรกิจการศึกษา รายได้ของโรงเรียนเอกชนนั้น มี 4 ประเภท คือ

1. เงินค่าเล่าเรียน และเงินค่าบำรุงต่าง ๆ ที่เรียกเก็บจากนักเรียน
2. เงินบริจาค เงินที่ได้รับมาจากประชาชน ในรูปเงินบริจาคเพื่อสร้างโรงเรียน ชื่ออุปกรณ์การศึกษา และเป็นค่าใช้จ่ายอื่น ๆ รวมทั้งทุนการศึกษาและวิจัย หรือเป็นในรูปของที่ดิน เป็นที่ตั้งโรงเรียน และให้เป็นสิ่งของ เช่น ไม้เพื่อปลูกสร้างโรงเรียน และวัสดุอื่น ๆ
3. เอกชนกู้เงินจากธนาคารพาณิชย์เพื่อสร้างโรงเรียน
4. เงินอุดหนุนที่ได้รับจากรัฐบาล

จากรายได้ที่โรงเรียนหามาจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งบางครั้งไม่เพียงพอ จึงจำเป็นต้องกู้เงินจากแหล่งเงินกู้ต่าง ๆ เช่น มุคคัล ซึ่งคิดดอกเบี้ยที่สูง เงินที่ได้มาก็จำเป็นต้องจ่ายออกไปในรูปของดอกเบี้ยเงินกู้ ซึ่งเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่มีรายจ่ายเพิ่มขึ้น

อย่างไรก็ตาม ปัจจุบันนี้ โรงเรียนเอกชนจำนวนหนึ่งไม่ดำเนินการตามที่คาดหวัง การจัดการศึกษาของ เอกชนมักดำเนินการแบบธุรกิจหวังกำไร มาตรฐานการศึกษาต่ำ เพราะลงทุนจำนวนน้อย ให้เงินเดือนครูต่ำกว่าวุฒิ บิดภาคปลายนานหาทางแก้งไม่จ่ายเงิน เดือนครู ความมั่นคงไม่มี ครูเอาเป็นที่พักพิงเพียงชั่วคราวเพื่อรองานรัฐบาล อาคารเรียน และอุปกรณ์การสอนไม่พร้อม ซึ่งเหตุเหล่านี้ทำให้มาตรฐานของโรงเรียนค่อยลงไปดังกล่าว

การจัดการศึกษาของ เอกชนนั้น จึงขึ้นอยู่กับผู้ประกอบการโรงเรียนว่า เมื่อจัดตั้งโรงเรียนขึ้นมาต้องการให้โรงเรียนสนองความต้องการของผู้เรียน หรือสนองความต้องการของตนเอง ถ้าสนองความต้องการของผู้เรียนก็จะจัดการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพของโรงเรียน เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงามของการศึกษานั้น แต่ถ้าจัดเพื่อสนองความต้องการของตนเองแล้วก็จะมุ่งให้ได้กำไรเป็นหลัก โดยไม่คำนึงถึงคุณภาพของโรงเรียน อันมีผลให้การจัดการศึกษาของ เอกชนด้อยลงไป และถ้าสนองความต้องการของผู้เรียน และตนเองพร้อมกันไป ก็ทำให้โรงเรียนเอกชน และผู้เรียนมีผลประโยชน์ต่อกันและกัน อันจะทำให้โรงเรียนสามารถดำรงกิจการอยู่ได้ด้วยดี

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษา เอกชน ได้มีการวิจัย เพื่อจัดระดับมาตรฐานการศึกษา โรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ ปีงบประมาณ 2523-2524 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหาเกณฑ์ปกติของมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ และหาอันดับมาตรฐานการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ แต่ละโรงเรียนโดยประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่โรงเรียนราษฎร์ สายสามัญ ปีการศึกษา 2523 ทั่วประเทศ จำนวน 2,414 โรงเรียน เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการศึกษา คือ ระดับอนุบาล จำนวน 1,276 โรงเรียน ระดับประถมศึกษา จำนวน 1,329 โรงเรียน และระดับมัธยมศึกษา จำนวน 719 โรงเรียน โดยคณะวิจัยสร้างเกณฑ์มาตรฐานการศึกษา ขึ้นครอบคลุมองค์ประกอบมาตรฐานการศึกษา รวม 5 หมวด คือ อาคารสถานที่ และอุปกรณ์ การบริหารบุคคล การบริหารโรงเรียน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และโรงเรียนกับชุมชน โดยเกณฑ์ปกติของคะแนนมาตรฐานการศึกษา ของโรงเรียน มีคะแนน ตั้งแต่ 1,000-5,000 แบ่งเป็น 6 อันดับ ดังนี้

มาตรฐานการศึกษา	อันดับที่ 1	หมายถึง	มาตรฐานการศึกษา ดีมาก
มาตรฐานการศึกษา	อันดับที่ 2	หมายถึง	มาตรฐานการศึกษา ดี
มาตรฐานการศึกษา	อันดับที่ 3	หมายถึง	มาตรฐานการศึกษา ค่อนข้างดี
มาตรฐานการศึกษา	อันดับที่ 4	หมายถึง	มาตรฐานการศึกษา ควรปรับปรุง
มาตรฐานการศึกษา	อันดับที่ 6	หมายถึง	มาตรฐานการศึกษา ต้องปรับปรุงมากที่สุด

ตอนที่ 3 การศึกษาก่อนประถมศึกษา หรืออนุบาลศึกษา

คำว่าการศึกษา ระดับก่อนประถมศึกษากำหนดขึ้นโดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ว่า เป็นการศึกษาที่มุ่งอบรมเลี้ยงดูเด็กก่อนการศึกษาบังคับ เพื่อเตรียมให้เด็กมีความพร้อมทุกด้านดีพอที่จะเข้ารับการศึกษาคือไป²⁴ การจัดสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษานั้น อาจจัดเป็นการศึกษาในระบบโรงเรียน หรือการศึกษานอกโรงเรียน โดยอาจจัดเป็นสถานรับเลี้ยงดูเด็ก หรือศูนย์เด็กปฐมวัย และในบางกรณีอาจจัดเป็นชั้นเด็กเล็ก หรือโรงเรียนอนุบาลก็ได้ จะเห็นได้ว่าอนุบาลศึกษาเป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา ตามนัยแห่งแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้

ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2503 ได้กำหนดอนุบาลศึกษาไว้ว่า เป็นการอบรมเบื้องต้น เพื่อให้กุลบุตร กุลธิดา พร้อมทั้งจะเรียนระดับประถมศึกษาตอนต้น²⁵

จินตนา หมุ่มผึ้ง ได้กล่าวถึงการอนุบาลศึกษาไว้ว่า เป็นการศึกษาของเด็กตั้งแต่ 0-6 ปี เป็นวัยของการวางพื้นฐานทางการศึกษาให้แก่เด็กในระยะเริ่มต้น เพื่อเป็นการเตรียมตัวในด้านความพร้อมของเด็ก โดยมีสถานที่ให้การศึกษาเบื้องต้นแก่เด็ก คือ การศึกษาเด็กก่อนวัยเรียน เช่น โรงเรียนอนุบาล (Kindergarten) สถานรับเลี้ยงเด็ก (Nursery) ศูนย์เด็กปฐมวัย (Day Care Center) เป็นต้น²⁶

²⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 (กรุงเทพมหานคร: อักษรบัณฑิต, 2520) หน้า 7.

²⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พิมพ์ครั้งที่ 2 (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ ร.ส.พ., 2504) หน้า 5.

²⁶ จินตนา หมุ่มผึ้ง. อนุบาลศึกษา (กรุงเทพมหานคร: อักษรการพิมพ์, 2525), หน้า 1.

จันทรวรรณ เทวรักษ์ ได้กล่าวไว้ว่า เป็นกาจศึกษาของเด็กที่มีอายุระหว่าง 5-6 ขวบ ถือว่าเป็นการเตรียมเด็กให้พัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ปรับตัว เพื่อเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาต่อไป²⁷

หุนสุข บุญสวัสดิ์ ได้กล่าวว่า เด็กระดับอนุบาลเป็นวัยที่สมองพัฒนาอย่างรวดเร็ว โดยต้องส่งเสริมให้เจริญงอกงามด้านความคิดมากกว่าความจำ โดยไม่เน้นถึงการอ่านออกเขียนได้ เพราะเด็กอนุบาลนั้น พัฒนาการต่าง ๆ ยังไม่พร้อม การให้การศึกษาจึงเป็นเพื่อการเตรียมความพร้อมที่จะเรียนในระดับสูงต่อไป²⁸

เอกชนได้เข้ามามีบทบาทในการจัดโรงเรียนอนุบาลในประเทศไทยสมัยก่อนการเปลี่ยนแปลงการปกครอง โดยมีรูปแบบการจัดตามแนวคิดของเฟรโดเบล (Froebel) และมอนเตสซอรี (Montessori) ในปี พ.ศ. 2454 โรงเรียนวัฒนาวิทยาลัย หรือโรงเรียนวังหลัง ได้จัดตั้งขึ้นเป็นโรงเรียนอนุบาลแห่งแรกในประเทศไทย ดำเนินการโดย นางสาวโคลด์ (Miss Edna Sarah Cole) จัดการสอนตามแนวของเฟรโดเบล โรงเรียนอนุบาลแห่งนี้มีครูไทยที่สำเร็จการอนุบาลศึกษาเป็นคนแรกจากประเทศสหรัฐอเมริกา และได้นำความรู้แนวคิดมาปรับปรุงให้ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ทั่วไปด้านวัสดุ ครุภัณฑ์ และการเรียนการสอน ต่อมาในปี พ.ศ. 2466 โรงเรียนราชินีนับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 2 ที่เปิดแผนอนุบาลขึ้น และอนุบาลแห่งแรกที่ดำเนินการโดยคนไทย คือ ม.จ.หญิงพิจิตร จิราภาเทวกุล ซึ่งเป็นศิษย์ของมิสโคลด์ โดยรับเด็กตั้งแต่อายุ 3-5 ขวบ ทำการสอนตามแนวของเฟรโดเบล และมอนเตส

²⁷จันทรวรรณ เทวรักษ์, วัยแรก-วัยเรียน (นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2525), หน้า 1.

²⁸หุนสุข บุญสวัสดิ์ และคณะ, "พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล," เข้าใจเด็กก่อนวัยเรียน. (กรุงเทพมหานคร: ชมรมไทยอิสราเอล, 2523), หน้า

ชอริ โดยมุ่งสอนให้เด็กช่วยตัวเอง และในปี พ.ศ. 2470 โรงเรียนมาร์แคร์เคอ นับเป็นโรงเรียนแห่งที่ 3 ที่ได้เปิดรับเด็กอนุบาล โดยใช้แนวการสอนตามแบบของฟร็อบเบล ที่โรงเรียนนี้พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ในสมัยทรงพระเยาว์ได้ทรงศึกษาเล่าเรียนในชั้นอนุบาล

ต่อมาในปลายรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้มีโรงเรียนราษฎร์เพิ่มมากขึ้น ทั้งโรงเรียนที่มีคนไทยเป็นเจ้าของ และที่มีคนต่างด้าวเป็นเจ้าของ การจัดสอนวิชาต่าง ๆ ก็สอนตามความพอใจของแต่ละโรงเรียน ไม่เป็นระเบียบแบบแผนเดียวกัน รัฐจึงได้ตราพระราชบัญญัติโรงเรียนราษฎร์ฉบับแรกของไทยขึ้น โดยให้โรงเรียนราษฎร์จดทะเบียนและจะต้องอยู่ในความดูแลของเจ้าหน้าที่กระทรวงศึกษาธิการ และปฏิบัติตามระเบียบแบบแผนที่กระทรวงวางไว้ โดยประกาศใช้เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2461²⁹ พระราชบัญญัตินี้ นับเป็นหลักฐานสำคัญและเด่นชัด ที่แสดงว่าการศึกษาก่อนวัยเรียนในรูปของอนุบาลได้เริ่มขึ้นแล้วในประเทศไทย

เนื่องจากการให้การศึกษาแก่เด็กก่อนวัยเรียนในประเทศไทย ได้มีหน่วยงานทั้งของภาครัฐบาล และเอกชน ได้จัดตั้งขึ้น จึงทำให้เกิดความสับสนในการกำหนดมาตรฐานการพัฒนาเด็ก รัฐบาลจึงได้ตระหนักในความสำคัญของการจัดการศึกษาระดับนี้ ดังจะเห็นได้จากแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2520 ได้กำหนดแนวนโยบายการศึกษาของรัฐ ไว้ว่า "รัฐพึงเร่งรัดและสนับสนุนการอบรมเลี้ยงดูเด็กในวัยก่อนประถมศึกษา โดยรัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่น และภาคเอกชนจัดให้มากที่สุด สำหรับการจัดการศึกษาระดับนี้ของรัฐ จะจัดทำเพียงเพื่อเป็นตัวช่วย และเพื่อค้นคว้าวิจัย เท่านั้น"³⁰ จากนั้นได้มีนโยบาย และแนวทางดำเนินงานในแผนพัฒนาการศึกษา

²⁹ จินตนา หนูผึ้ง, อนุบาลศึกษา, หน้า 14.

³⁰ กระทรวงศึกษาธิการ, แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520, หน้า 4.

แห่งชาติ ระยะที่ 5 (พ.ศ. 2525-2529) ไว้ว่า "จะส่งเสริมให้ท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ช่วยจัดการศึกษาก่อนภาคบังคับ ในรูปแบบต่าง ๆ ตามความจำเป็นของท้องถิ่น สำหรับการอนุบาลนั้น รัฐจะไม่เข้าไปดำเนินการเอง แต่จะกำหนดระเบียบในการจัดการศึกษาอนุบาลให้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษายิ่งขึ้น"

จากแนวนโยบายที่กล่าวถึง เด็กก่อนวัยเรียนนั้น รัฐจะสนับสนุนให้ท้องถิ่น และภาคเอกชน เข้ามาร่วมรับภาระในการจัดการศึกษาระดับนี้ด้วย แต่รัฐยังขาดนโยบายชัดเจนที่จะให้หน่วยงานได้รับพิชชอบในการจัดและควบคุม การติดตามผล และการประสานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทำให้การจัดการศึกษาระดับนี้เป็นแบบต่างฝ่ายต่างจัด จึงไม่สามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน และบางหน่วยงานเกิดการซ้ำซ้อนกันอีกด้วย

การที่หน่วยงานต่าง ๆ ของรัฐบาล และเอกชนให้การสนับสนุนการจัดการศึกษาก่อนประถมศึกษาและมีการลงทุนจัดตั้งสถานศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ และผู้ปกครองได้เล็งเห็นถึงความสำคัญ และความจำเป็นในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนกันมากขึ้น การจัดการศึกษาระดับนี้จึงขยายตัวอย่างรวดเร็วในปี พ.ศ. 2526³¹ มีจำนวนโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา มีจำนวน 7,260 โรงเรียน ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ มีจำนวน 5,131 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 70.69 ของโรงเรียนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษาทั้งหมด โรงเรียนเอกชนที่เปิดสอนระดับก่อนประถมศึกษา มีจำนวน 756 โรงเรียนหรือร้อยละ 24.19 โดยมีจำนวนนักเรียน ทั้งหมด 470,301 คน ส่วนใหญ่เป็นนักเรียนโรงเรียนเอกชน จำนวน 248,916 คน หรือร้อยละ 52.93 และเป็นโรงเรียนของรัฐจำนวน 221,385 คน หรือร้อยละ 41.07 โดยส่วนใหญ่อยู่ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 43.04 จะเห็นได้ว่า ผู้ปกครองได้ให้ความสนใจ ส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนมากกว่าของรัฐบาล

³¹ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สถิติและดัชนีทางการศึกษาที่สำคัญ ปี 2526 (กรุงเทพมหานคร: พันนี้พับบลิชิง, 2528), หน้า 3-6.

ปัจจุบันนี้การศึกษาก่อนประถมศึกษา หรือการศึกษาของประเทศไทย แบ่งตามรูปแบบ ได้ 2 ประเภท คือ³²

1. หน่วยงานที่ให้การศึกษา จัดในรูปของโรงเรียนอนุบาล หรือชั้นเด็กเล็ก เพื่อมุ่งที่จะพัฒนา และเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กที่จะไปเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ เทศบาล เอกชน ทบวงมหาวิทยาลัย และกรมฝึกหัดครู
2. หน่วยงานที่มุ่งพัฒนาเด็กเล็กในด้านการส่งเสริมอบรมเลี้ยงดู จัดศูนย์เด็กเล็ก หรือสถานรับเลี้ยงเด็ก เพื่อให้เด็กมีความเจริญเติบโต ในด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เป็นการแก้ไขปัญหาสังคม และแบ่งเบาภาระของบิดา-มารดา ได้แก่ กรมพัฒนาชุมชน กรมประชาสงเคราะห์ กรมอนามัย สมาคม และมูลนิธิ

รายละเอียดของหน่วยงานที่จัดการศึกษาก่อนประถมศึกษา มีดังนี้

1. กระทรวงศึกษาธิการ

หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน กรมการศาสนา และกรมการฝึกหัดครู

1.1 สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (สปช.) รับผิดชอบโรงเรียน 2 ประเภท คือ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด และโรงเรียนที่เปิดสอนชั้นเด็กเล็กในโรงเรียนประถมศึกษา

1.2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน (สช.) รับผิดชอบโรงเรียนอนุบาลที่อนุญาตให้เอกชนดำเนินการ

1.3 กรมการศาสนา รับผิดชอบ โรงเรียนวัดสอนเด็กก่อนเกณฑ์ ซึ่งเปิดดำเนินการในวัด

1.4 กรมการฝึกหัดครู รับผิดชอบ โรงเรียนอนุบาลสาธิต ของวิทยาลัยครู

³² พูนสุข บุญสวัสดิ์ และคณะ, "พัฒนาการเรียนรู้ของเด็กระดับอนุบาล"

2. ทบวงมหาวิทยาลัย

หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ โรงเรียนอนุบาลสาธิตของมหาวิทยาลัย

3. กระทรวงมหาดไทย

หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ กรมการพัฒนาชุมชน กรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร และกรมการปกครอง

3.1 กรมการพัฒนาชุมชน รับผิดชอบ ศูนย์พัฒนาเด็กของกรมการพัฒนาชุมชน

3.2 กรมประชาสงเคราะห์ รับผิดชอบ สถานรับเลี้ยงเด็ก

3.3 กรุงเทพมหานคร เทศบาล และพัทยา รับผิดชอบ ศูนย์เลี้ยงเด็กในโรงเรียนประถมศึกษา

3.4 กรมการปกครอง รับผิดชอบ สถานสงเคราะห์เด็กก่อนวัยเรียนของกองบัญชาการตำรวจตระเวนชายแดน (บก. ตชด.)

4. กระทรวงสาธารณสุข

หน่วยงานที่อยู่ในความรับผิดชอบ คือ กรมอนามัย รับผิดชอบ ศูนย์โภชนาการเด็ก

5. สมาคม และมูลนิธิต่าง ๆ

มีหน่วยงานที่ทำหลายหน่วยงาน เช่น สภาสตรีแห่งชาติ สมาคมอนุบาลศึกษาแห่งประเทศไทย สมาคมสตรีแห่งชาติ และสมาคมสตรีภาคพื้นแปซิฟิก และ เอเชียอาคเนย์ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นต้น โดยส่วนใหญ่จัดในรูปของศูนย์ เด็กปฐมวัยหมู่บ้านเด็ก และโครงการพัฒนาเด็ก และศูนย์เด็กต่าง ๆ

ตอนที่ 4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในประเทศ

ในปี พ.ศ. 2510 ชาวาล แพร์ตกุล และคณะ³³ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพทางการเงินของโรงเรียนราษฎร์บางประเภทในส่วกลาง" พบว่า สภาพของการได้กำไร และขาดทุน ขึ้นอยู่กับการขยายตัว หรือไม่ขยายตัวของโรงเรียน เมื่อเปรียบเทียบจำนวนเงินรายได้ และรายจ่ายเป็นค่าสอนแก่นักเรียน ปรากฏว่าจะได้กำไรถึงร้อยละ 24 โรงเรียนที่มีนักเรียนต่ำกว่า 400 คน ถ้าไม่ขยายกิจการให้ใหญ่โตขึ้นแล้ว อาจถอนทุนได้ภายในเวลาไม่เกิน 5 ปี ถ้าขยายกิจการจะขาดทุนเมื่อมีนักเรียนเพิ่มขึ้นเป็น 1,200 - 1,600 คน จะมีกำไรเพิ่มขึ้นเมื่อมีนักเรียนถึง 2,400 คน และเริ่มขาดทุนเมื่อมีนักเรียน 2,700 คน ร้อยละ 36 หลังจากนั้นก็สามารถเพิ่มอัตราของการได้กำไรอย่างรวดเร็วจนถึงระดับมีนักเรียน 3,000 คน โรงเรียนที่สามารถเลี้ยงตัวเองได้จะต้องเป็นโรงเรียนที่มีนักเรียนประมาณ 1,700 คน มีรายได้เฉลี่ยจากนักเรียนทุกระดับรวมกัน ประมาณปีละ 910 บาท ต่อคน โดยที่โรงเรียนจะต้องมีรายจ่ายไม่เกินปีละ 1.5 ล้านบาท ความสัมพันธ์ระหว่างการเงินของโรงเรียนกับการก่อสร้างตามสภาพและฐานะ มีผลดีต่อโรงเรียนราษฎร์ทุกประเภททุกขนาด ถ้าเป็นโรงเรียนที่มีกำไรอยู่แล้วจะทำให้มีกำไรอยู่แล้วทำให้มีกำไรมากยิ่งขึ้น ถ้าเป็นโรงเรียนที่กำลังขาดทุนก็จะทำให้การขาดทุนลดลง และการเก็บเงินกินเปล่าจะเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ 4 ส่วน ขนาดเล็ก 3 ส่วน จำนวนเงินประมาณ 500-600 บาท โดยทางโรงเรียนอ้างว่าเพื่อนำเงินไปใช้ในการก่อสร้างและเพิ่มเงินเดือนครู เป็นสำคัญ

³³ ชาวาล แพร์ตกุล และคณะ, "สถานภาพทางการเงินของโรงเรียนราษฎร์บางประเภทในส่วกลาง;" (สำนักงานทดสอบ คณะวิจัยการศึกษา วิทยาลัยวิชาการศึกษา ประสานมิตร, 2510), หน้า 175-178.

ในปี พ.ศ. 2513 มาร์ค บลาวก³⁴ (Mark Blaug) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อัตราผลตอบแทนจากการลงทุนด้านการศึกษาในประเทศไทย (The Rate of Return to Investment in Education in Thailand)" พบว่า อัตราผลตอบแทนส่วนบุคคล จากการลงทุนทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาตอนต้นมีค่ามากที่สุด การฝึกหัดครูมีค่าต่ำสุด ส่วนผลตอบแทนทางด้านสังคมในระดับประถมศึกษาตอนต้นมีค่าสูงสุดเช่นเดียวกัน แต่ในระดับอุดมศึกษามีค่าต่ำสุด ซึ่งรายได้อาจขึ้นกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น จำนวนปีของการศึกษาก็ได้รับ อายุ เพศ ประเภทของอาชีพ จากการวิจัยครั้งนี้จะมีลักษณะ เช่นเดียวกันกับระดับประเทศกำลังพัฒนาอื่น ๆ ที่ว่าอัตราผลตอบแทนในระดับการศึกษาดำ จะมีค่าสูงกว่า อัตราผลตอบแทนในระดับการศึกษาสูง

ในปี พ.ศ. 2516 กระทรวงศึกษาธิการได้แต่งตั้งคณะกรรมการทำการวิจัยมาตรฐานโรงเรียนเอกชนเกี่ยวกับสถานภาพทางการเงินของโรงเรียนเอกชน³⁵ พบว่า โรงเรียนเอกชนส่วนใหญ่ไม่สามารถดำรงกิจการอยู่ได้โดยอาศัยแค่ค่าจ้างรายได้จากค่าเล่าเรียน ค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าบำรุง แม้รายได้ประเภทนี้จะมีมากถึงร้อยละ 60 ของรายรับก็ตาม นอกจากรายได้ดังกล่าว โรงเรียนเอกชนยังมีรายได้จากเงินบริจาคและรายได้จากกิจกรรมบางประเภทอีก เมื่อเปรียบเทียบรายจ่ายทั้งสิ้น (ค่าลงทุน) และรายรับทั้งสิ้น (ค่าดำเนินการ) โรงเรียนส่วนใหญ่ร้อยละ 60 มีกำไร ร้อยละ 40 ขาดทุน เมื่อเปรียบเทียบรายรับทั้งสิ้นกับรายจ่ายเฉพาะค่าดำเนินการโรงเรียน ร้อยละ 87 มีกำไร ร้อยละ 13 ขาดทุน โดยเฉลี่ยโรงเรียนเอกชนมีกำไรเป็นเงินร้อยละ 36 ของรายจ่าย โรงเรียนที่สามารถมีรายได้ประเภท ค่าเล่าเรียนและค่าบำรุงนั้น พอที่จะใช้เป็นค่าดำเนินการของโรงเรียนได้

³⁴ Mark Blaug, The Rate of Return to Investment in Education in Thailand (Bangkok: National Educational Council, 1971)

³⁵ คณะกรรมการดำเนินการวิจัยกระทรวงศึกษาธิการ, "การวิจัยเพื่อกำหนดมาตรฐานโรงเรียนเอกชน 2516," วารสารการวิจัยทางการศึกษา ฉบับที่ 2 (พฤษภาคม-สิงหาคม 2517), หน้า 23-24.

ในปี พ.ศ. 2520 คณาจารย์แผนกวิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย³⁶ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเอกชนใน กรุงเทพฯ: ค่าใช้จ่ายของโรงเรียน" พบว่า ผู้บริหารโรงเรียนส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การให้เงินอุดหนุนเป็นหลักการที่ดีและควรจะมีต่อไป และเห็นว่าค่าเล่าเรียนที่ได้รับอนุญาตให้เก็บได้ในปัจจุบันไม่เหมาะสม ควรได้รับการพิจารณาให้เก็บในอัตราที่สูงขึ้น โดยเรื่องที่มีผู้บริหารเห็นด้วยมากที่สุด คือ โรงเรียนต้องจ่ายเงินให้ครูตรงตามวุฒิ เรื่องที่ผู้บริหารเห็นด้วยมากคือ โรงเรียนต้องจัดทำบัญชีการเงินควบคุมรายรับรายจ่ายของโรงเรียน ออกเงินสมทบกองทุนสงเคราะห์ร่วมกับรัฐ เลื่อนขึ้นเงินเดือนประจำมิให้แก่ครูทุกคน ยกเว้นค่าเล่าเรียนแก่เด็กเป็นกรณีพิเศษ กระทรวงศึกษาธิการมีอำนาจกำหนดค่าเรียน ค่าธรรมเนียมอื่น ๆ และควบคุมการจ่ายเงินทุนสงเคราะห์ให้แก่ครู เรื่องที่ผู้บริหารเห็นด้วยน้อย คือ โรงเรียนสามารถเก็บค่าเล่าเรียนของเด็กได้ครบตามจำนวนทั้งหมด อัตราค่าเล่าเรียนและค่าธรรมเนียมอื่น ๆ ที่โรงเรียนเก็บ มีความเหมาะสมกับการดำเนินการของโรงเรียน โรงเรียนมีโครงการขยายกิจการของโรงเรียน จัดตั้งสวัสดิการสำหรับครู จัดบริการให้แก่นักเรียน บริจาคเงินให้แก่สาธารณประโยชน์ และจัดทุนการศึกษาแก่นักเรียน เรื่องที่ผู้บริหารเห็นด้วยน้อยที่สุด คือ รัฐได้ส่งครูไปช่วยสอน

ปี พ.ศ. 2521 ประทีป เอี่ยมศิริ³⁷ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "สถานภาพทางการเงินของโรงเรียนราษฎร์สายสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2521" พบว่า เมื่อเปรียบเทียบรายรับทั้งสิ้นกับรายจ่ายทั้งสิ้น ปรากฏว่า โดยเฉลี่ยโรงเรียนราษฎร์มีกำไรร้อยละ 23 ของรายรับทั้งสิ้น และพบว่าโรงเรียนราษฎร์ร้อยละ 96 มีกำไร โรงเรียนราษฎร์ระดับอนุบาลมีสภาพทางการเงินมั่นคงมากที่สุด และโรงเรียนระดับประถมศึกษามั่นคงน้อยที่สุดในระดับอนุบาลและประถมศึกษา สถานภาพทางการเงินของโรงเรียนราษฎร์มาตรฐานดี

³⁶ คณาจารย์แผนกวิชาบริหารการศึกษา, "รายงานการวิจัยปัญหาการบริหารงานโรงเรียนเอกชนในกรุงเทพมหานคร ค่าใช้จ่ายของโรงเรียน." คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520.

³⁷ ประทีป เอี่ยมศิริ, "สถานภาพทางการเงินของโรงเรียนราษฎร์ สายสามัญศึกษา ในกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2521," (ปริญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน, 2523).

มีความมั่นคงทางการเงินมากที่สุด แต่ระดับมัธยมศึกษาสถานภาพทางการเงินของโรงเรียน
มาตรฐานปานกลางมีความมั่นคงทางการเงินมากที่สุด

ปี พ.ศ. 2525 รัตนา ตั้งกิจจาวิสุทธิ³⁸ ได้ทำการวิจัยเรื่อง "อัตราผลตอบแทน
ในการลงทุนของโรงเรียนราษฎร์ในเขตกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2518-2520" พบว่า
อัตราผลตอบแทนในการลงทุน (ไม่รวมค่าเสื่อมราคา) ในปี พ.ศ. 2518, 2519 และ
2520 มีอัตราผลตอบแทนร้อยละ 4.90, 3.43 และ 3.75 ตามลำดับ เมื่อรวมค่า
เสื่อมราคา อัตราค่าตอบแทนร้อยละ 3.02, 1.48 และ 1.76 ตามลำดับ และได้พิจารณา
รายการทั้ง 2 แบบ เหมือนกัน คือ มาตรฐานพอใช้ ปานกลาง และดี มีอัตราผลตอบแทน
สูงเป็นอันดับ 1, 2 และ 3 ตามลำดับ

ต่อมาในปีเดียวกัน คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ³⁹ ได้ทำการวิจัยเรื่อง
"แผนการอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์และรายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามแนวนโยบาย
การจัดการศึกษา การอุดหนุน และค่าธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนราษฎร์" พบว่า
ผู้ปกครองส่วนใหญ่มีอาชีพค้าขาย รับราชการ และเกษตรกรรม ตามลำดับ รายได้เฉลี่ย
ของครอบครัวต่อปี ประมาณ 37,000 บาท จำนวนบุตรในครอบครัวประมาณ 4 คน และ
กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนราษฎร์ประมาณ 2 คน และพบว่าโรงเรียนราษฎร์มีรายได้เกิน
รายจ่ายประมาณปีละ 3,500 บาท โดยเก็บค่าธรรมเนียมการเรียนโดยเฉลี่ยประมาณปีละ
800 บาท ในด้านนโยบายการจัดการศึกษาของโรงเรียนราษฎร์ ปรากฏว่าทุกกลุ่มเห็นด้วย
กับการให้เอกชนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษามากกว่าที่จะให้รัฐเป็นผู้จัดแต่เพียงผู้เดียว และ
ในด้านการให้การอุดหนุนของรัฐ ทุกกลุ่มเห็นด้วยที่จะให้เงินอุดหนุนในรูปของการให้เงินเพิ่ม

³⁸ รัตนา ตั้งกิจจาวิสุทธิ, "อัตราผลตอบแทนในการลงทุนของโรงเรียนราษฎร์ในเขต
กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2518-2520, หน้า จ.

³⁹ คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, "แผนการอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์ และ
รายงานการติดตามผลการดำเนินงานตามแนวนโยบายการจัดการศึกษา การอุดหนุน และค่า
ธรรมเนียมการเรียนของโรงเรียนราษฎร์," (กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัย
ธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 11.

ค่าครองชีพ ค่าเพิ่มวุฒิและเงินสมทบเงินเดือนครมมากกว่าที่รัฐจะลดการอุดหนุนในรูปของการให้เงินลดลงและอุดหนุนทางด้านวิชาการมากยิ่งขึ้น ในการกำหนดค่าธรรมเนียมการเรียนนั้นทุกกลุ่ม เห็นด้วยกับการที่รัฐเป็นผู้กำหนดค่าธรรมเนียมการเรียน ส่วนโรงเรียนที่อยู่ได้โดยไม่ต้องอาศัยเงินอุดหนุนจากรัฐ เนื่องมาจากฐานะทางการเงินของโรงเรียนและขวัญกำลังใจครูดี ทำให้โรงเรียนมีโอกาสพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา ปัญหาและอุปสรรคของการจัดการศึกษาเนื่องมาจากการขาดแคลนทุนทรัพย์ในการดำเนินการ มีผลทำให้โรงเรียนต้องเลิกสัมภาระกิจการ ระหว่างในปี พ.ศ. 2519-2523 มีโรงเรียนที่ต้องเลิกสัมภาระกิจการประมาณปีละ 60-120 โรงเรียน โดยมีสาเหตุมาจากรายรับไม่พอกับรายจ่าย

จากการศึกษางานวิจัย สรุปได้ว่า การได้กำไร และขาดทุนของโรงเรียนเอกชนขึ้นอยู่กับการขายตัว หรือไม่ขายตัวของโรงเรียน และขึ้นอยู่กับจำนวนนักเรียน โรงเรียนเอกชนไม่สามารถดำรงกิจการอยู่ได้ โดยอาศัยรายได้จากค่าธรรมเนียมการเรียนและค่าบำรุงเพียงอย่างเดียว ต้องอาศัยรายได้จากเงินอุดหนุน เงินบริจาค และรายได้จากกิจกรรมบางประเภท เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษา พบว่า โรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล มีสถานภาพทางการเงินที่ดีที่สุด รองลงมาได้แก่ ระดับมัธยมศึกษา และประถมศึกษา และเมื่อพิจารณาถึงมาตรฐานการศึกษา พบว่า โรงเรียนระดับอนุบาลศึกษาและประถมศึกษา ที่มีมาตรฐานดี มีสถานภาพทางการเงินมั่นคงมากที่สุด ส่วนโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาที่มีมาตรฐานปานกลาง มีสถานภาพทางการเงินมั่นคงมากที่สุด ในด้านอัตราผลตอบแทนในการลงทุน พบว่า โรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้ มีอัตราผลตอบแทนสูงที่สุด รองลงมา ได้แก่ โรงเรียนมาตรฐานปานกลาง และดี ส่วนในด้านอัตราผลตอบแทนส่วนบุคคลในการลงทุนทางการศึกษา โรงเรียนในระดับประถมศึกษาตอนต้นให้ผลตอบแทนส่วนบุคคลมากที่สุด และการฝึกหัดครูมีค่าต่ำสุด ในด้านอัตราผลตอบแทนทางสังคมนั้น ระดับปีการศึกษามีค่าสูงสุด ระดับอุดมศึกษามีค่าต่ำสุด ตัวแปรที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนได้แก่ จำนวนปีของการศึกษาที่ได้รับ อายุ เพศ และประเภทของการประกอบอาชีพ

ในด้านปัญหาการลงทุนของโรงเรียนเอกชนได้แก่ รายได้ไม่พอกับค่าใช้จ่าย
ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนมีความเห็นว่า รัฐบาลควรให้เงินอุดหนุนโรงเรียนต่อไป และให้เก็บ
ค่าธรรมเนียมการเรียนในอัตราที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ยังมีปัญหาการเก็บเงินค่าธรรมเนียมการเรียน
นั้นจะได้ไม่ครบตามจำนวนนักเรียน และปัญหาพัฒนาคุณภาพ โรงเรียนต้องการให้รัฐช่วยเหลือ
ในด้านวิชาการ โดยส่งครูไปช่วยสอน เป็นต้น